

Omekšani prostor

Malešević, Timna

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Academy of Applied Arts / Sveučilište u Rijeci, Akademija primijenjenih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:279:244661>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

University of Rijeka
Academy of
Applied Arts

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Academy of Applied Arts - Repository APURI](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI U RIJECI

Diplomski rad
Omekšani prostor
Istraživanje prostora i objekata kroz kiparsku instalaciju i ambijent

Timna Malešević

Rijeka, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI U RIJECI

Diplomski rad
Omekšani prostor
Istraživanje prostora i objekata kroz kiparsku instalaciju i ambijent

Mentor: izv. prof. art. Dražen Vitolović

Timna Malešević

Matični broj: 1643

Rijeka, srpanj, 2024. godine

1. Sažetak

U ovom diplomskom radu istraživat ću područje 'soft arta' i općenito umjetnost tekstila i umjetnike koji se bave tekstilom. Fokus samog rada je na transformaciji svakodnevnih uporabnih predmeta i propitkivanju njihove funkcionalnosti, s ciljem da interakcija s publikom budi pozitivne emocije. Ovaj rad je prostorna instalacija velikih dimenzija, izrađena od deka, spužva i svakodnevnih predmeta. U tekstu se opisuje povijest tekstila kroz tisuće godina, tj. od kamenog doba pa do danas. Također je opisan razvoj samog tekstila uz razna pomagala i ručni rad. Spominju se materijali poput pamuka, svile, vune i poliestera te industrijalizacija i masovna proizvodnja istih. U ovome se radu donosi i kratka refleksija na prijašnje vlastite radove koji su direktno vezani uz ovaj rad. Analizirani su razni umjetnici koji su u svojem stvaralaštvu koristili tekstil, na primjer Christo i Jeanne-Claude, Faig Ahmed, Louise Bourgeois, Sarah Zapata, Amanda Browder, Anton Alvarez, Meret Oppenheim, Jon Rafman... Vlastite radove povezala sam s njihovim radovima te uočila kako imamo slične ciljeve u umjetničkom izražavanju. U ovom diplomskom radu opisujem vlastiti koncept i razloge izrade ovog rada te prikazujem i opisujem praktični dio rada. U njemu analiziram načine izrade, spajanja, zamatanja i lijepljenja koje sam koristila pri radu. Rad završavam zaključkom u kojem se osvrćem na vlastiti cilj i ono što želim prenijeti posjetiteljima izložbe.

1.1. Summary

In this thesis I will explore the field of 'soft art' and, in general, textile art and the artists who work with textiles. The focus of the work itself is on the transformation of everyday objects and questioning their functionality, with the aim that the interaction with audience arouses positive emotions. This work is a large spatial installation made of blankets, sponges, and everyday objects. The text describes the history of textiles over thousands of years, from the Stone Age to the present day. The development of the textile itself is also described, along with various tools and manual work. Materials such as cotton, silk, wool, and polyester are mentioned, along with their industrialization and mass production. In this paper, a short reflection on previous own works that are directly related to this work is presented. Various artists who used textiles in their work were analyzed, such as Christo and Jeanne-Claude, Faig Ahmed, Louise Bourgeois, Sarah Zapata, Amanda Browder, Anton Alvarez, Meret Oppenheim, Jon Rafman... I connected my own works with their works and noticed that we have similar goals in artistic expression. In this thesis, I describe my own concept and reasons for creating this work and I present and describe the practical part of the work. In it, I analyze the methods of creating, assembling, wrapping and gluing that I used in my work. Finally, I conclude by reflecting on my goal and what I want to convey to the visitors of the exhibition.

Sadržaj

1. Sažetak.....	1
1.1.Summary.....	2
2. Uvod.....	4
3. Povijest tekstila.....	5
4. Tekstil u umjetnosti.....	10
4.1 Plišane igračke (objekti).....	12
5. Umjetnici koji su koristili tekstil u umjetnosti.....	14
5.1 Christo i Jeanne-Claude.....	15
5.2 Faig Ahmed.....	18
5.3 Louise Bourgeois.....	21
5.4 Sarah Zapata.....	23
5.5 Amanda Browder.....	25
5.6 Anton Alvarez.....	27
5.7 Meret Oppenheim.....	29
5.8 Jon Rafman.....	31
6. Koncept rada.....	34
7. Praktični dio rada.....	35
8. Zaključak.....	40
9. Popis slika.....	41
10. Popis literature.....	42

1. Uvod

U ovom diplomskom radu istraživat ću područje *soft arta*, koristeći svoje prethodno iskustvo s radovima od tkanine i poliesterskog punjenja, ali na potpuno drugačiji način, te ću se vratiti u prošlost i istražiti kako se tkanina i sama umjetnost tkanine razvijala kroz godine. Dosadašnji radovi bavili su se prvenstveno dvodimenzionalnim ili manjim trodimenzionalnim formama, dok će ovaj diplomski rad, ulaskom u prostor i stvaranjem potpuno novog ambijenta, unijeti novu dimenziju u moj umjetnički izraz. Iako nastavljam koristiti iste materijale – tkaninu i poliestersko punjenje – namjeravam ih primijeniti na način koji će transformirati svakodnevne predmete i prostor oko nas. U fokusu mojeg rada bit će svakodnevni predmeti koje ću transformirati, istražujući njihovu funkcionalnost i dekorativnost. Kroz preoblikovanje ambijenta, namještaja i predmeta koji ga okružuju, težim stvaranju nove estetske i emocionalne vrijednosti tih objekata. Moja strast prema šivanju i izradi plišanih igračaka bit će temelj ovog rada, ali će biti izražena u znatno većim dimenzijama nego do sada. Cilj je stvoriti mekane, plišane i ugodne forme koje evociraju osjećaj sigurnosti. Osjećaj sigurnosti i ugone izuzetno mi je važan u umjetničkom izrazu jer želim da moja umjetnost djeluje smirujuće i pozitivno na gledatelje. Mekani, plišani materijali imaju inherentnu sposobnost pobuđivanja osjećaja topline i zaštićenosti, što je emocija koju želim prenijeti kroz svoj rad. Transformirajući poznate oblike i predmete u nešto novo, nadam se izazvati kod promatrača osjećaj iznenađenja i oduševljenja, ali i prepoznavanja i udobnosti. Na taj način, ovaj rad predstavlja evoluciju mojeg umjetničkog puta – od rada s malim, intimnim formama do ambicioznog stvaranja velikih, prostornih instalacija koje komuniciraju s gledateljem na sasvim novoj razini. Kroz istraživanje *soft arta*, želim povezati svoju osobnu estetiku i tehniku s univerzalnim temama sigurnosti, ugone i transformacije prostora.

2. Povijest tekstila

Tekstil se definira kao niti s kojima, pletenjem ili tkanjem, dobivamo tkaninu. Tekstil je oduvijek bio jedan od glavnih djelova ljudskih života. Prije otprilike 100 000 godina, krajem kamenog doba, tekstil se počeo koristiti. Pamuk, svila i platna počeli su se pojavljivati 5000. godine prije Krista na područjima Kine, Indije i Egipta. U srednjem vijeku ljudi su preferirali laganu i jednostavnu tkaninu poput lana i svile za izradu odjeće.

Tekstil se može izrađivati od životinjskih, biljnih i mineralnih materijala. Najpoznatiji životinjski tekstil izrađivao se od krzna i dlake, no danas postoje i sintetička krzna, kao i razni drugi sintetički tekstili koji su proširili raspon opcija kod proizvođača tkanina, a to su: poliester, najlon, Rayon tkanina i akril. Sredinom 20. stoljeća ljudi su počeli izrađivati tkaninu od sintetičkih vlakana koja su dobivali od nafte. Svila, vuna i kašmir također su životinjski tekstili. Što se tiče biljnih tekstila, najčešći je pamuk, no postoje tkanine koje su napravljene od slame, trave i bambusa. Staklena i metalna vlakna¹ te azbest pripadaju mineralnim tekstilima.

Što se tiče same povijesti tekstila i alata koji su se koristili za spajanje materijala, prvi značajni napredak dogodio se u gravetskoj kulturi (26 000. g. pr. Kr. – 20 000. g. pr. Kr.) kada su se pojavile prve igle. Ove igle omogućile su spajanje kože, što je predstavljalo značajan pomak u odnosu na prijašnje alate, kao što su bile pribadače od polirane kosti ili jelenjeg roga. Igle su se pokazale kao izuzetno korisne, ne samo za spajanje kože, već i za povezivanje brojnih drugih predmeta kao što su bušeni kamenčići, školjke i zubi, omogućujući tako izradu složenijih i funkcionalnijih predmeta. Iz razdoblja između 18 000. i 15 000. godine pr. Kr., potječe najstarije uže, pronađeno u pećinama Lascaux u južnoj Francuskoj. Ovo trovojno uže predstavlja jedan od najranijih primjera uporabe vlakana za izradu praktičnih predmeta. Slične tehnike bile su rasprostranjene diljem svijeta pa su tako u Finskoj krajem 8. tisućljeća pronađene mreže izrađene od dvouvojnog lika.² Najrasprostranjenija su vlakna u povijesti ona dobivena od lana, konoplje i raznih vrsta kopriva. Varijacije ovih vlakana poznate su diljem svijeta, a njihovi primjeri sačuvani su još od kamenog doba. Obrada ovih biljaka bila je slična – biljke bi se sušile ili zagrijavale, potom bi se močile, ponovno sušile, nakon čega bi se talog stabljikine kore uklanjao lomljenjem, a vlakna bi se na

¹ Pozlaćene membrane, pozlaćena žica ili papir omotan oko vlaknate jezgre

² Nekada se odnosilo na unutarnju koru lipe, no danas se odnosi na svaku vlaknastu koru

kraju češljala³ kako bi bila spremna za upotrebu. Međutim, kod mnogih drugih biljaka nije bila potrebna toliko složena obrada. Na primjer, u tropskim i suptropskim krajevima diljem svijeta, veliki palmuni listovi koristili su se odmah nakon berbe. Njihove duge i čvrste žile služile su za pletenje šešira, prostirki, tapeta i torbi te se ova praksa zadržala do danas. Jukina i agavina vlakna⁴ zahtijevaju struganje s velikih listova, ali mnogi drugi biljni materijali ne traže prethodnu obradu. Kora drveta također je često korišten materijal. Najčešće korištene vrste drva bile su brijest i breza, čiji se unutarnji sloj kore lako guli u komadima. Kore drveta bile su idealne za mnoge svrhe zbog svoje izdržljivosti, savitljivosti i vodonepropusnosti. Ovi materijali su se koristili na različite načine i za različite svrhe, od izrade odjeće i korisnih predmeta do gradnje skloništa i alata, čineći tekstilnu povijest bogatom i raznolikom. Kroz stoljeća, ljudska kreativnost i inovativnost u obradi i korištenju različitih vlakana omogućili su razvoj civilizacija i unapređenje kvalitete života.

Razdoblje između 3000. i 400. g. pr. Kr. podudara se s brončanim i željeznim dobom, temeljenim na naprednim metalurškim vještinama. Međutim, što se tiče tekstila, to razdoblje može se također opisati kao "doba bojila i tkalačkog stana" zbog izuzetnog napretka u tkanju i bojanju tkanina. Tekstilni dokazi iz tog razdoblja, pronađeni u Egiptu, Peruu i Švicarskoj, pružaju nam dragocjen uvid u tehnike bojanja i tkanja. Upotreba željeza bila je ključna za bojanje tkanina, a započela je u paleolitikumu s korištenjem okera⁵ koji je služio za ukrašavanje tijela i kosti. Oker, kao važan pigment, bio je ključan za bojanje tekstila. Procesi bojanja tkanina uključivali su upotrebu vodenih otopina, fermentacije i topline, koji su bili od ključne važnosti za uspješno bojanje. Biljna vlakna⁶ zahtijevala su zakiseljavanje kako bi mogla prihvatiti bojilo, dok su životinjska vlakna lakše upijala kiseline prisutne u većini bojila. Jedan od najpoznatijih primjera tekstila iz tog razdoblja je egipatsko laneno platno⁷ obojano željeznim oksidom. Ovaj tekstil bio je izuzetno važan u vjerskim obredima i pogrebnim ceremonijama, što pokazuje njegovu kulturnu i duhovnu vrijednost. U Egiptu su otkriveni brojni komadi lanenog platna koji svjedoče o naprednim tehnikama bojadisanja i značaju tih tkanina u svakodnevnom životu i ritualima. Pored Egipta, Peru i Švicarska također nude bogate arheološke nalaze tekstila iz tog razdoblja. U Peruu su pronađeni tekstilni artefakti

³ Češljanje – pripremanje vlakana poravnavanjem, a ne poprečnim iščešljavanjem

⁴ Biljke koje potječu iz jugozapadnog dijela Sjedinjenih Država i Latinske Amerike

⁵ Prirodna boja od oksidiranog željeza s nečistoćama

⁶ Najveća skupina prirodnih vlakana koja se velikim dijelom sastoji od celuloze i uključuje pamuk

⁷ Pređa i tkanina koje se proizvode od biljnih vlakana

koji ukazuju na napredne tehnike bojadisanja, dok su u Švicarskoj otkriveni dokazi o upotrebi prirodnih bojila u tekstilnoj industriji. Ovi nalazi pružaju vrijedan uvid u raznolikost i sofisticiranost tehnika bojanja tkanina koje su postojale diljem svijeta. Tijekom tog razdoblja, različite kulture razvile su specifične metode i recepte za bojanje tkanina, prilagođene dostupnim resursima i materijalima. Biljna vlakna, poput pamuka i lana, zahtijevala su posebne postupke zakiseljavanja kako bi prihvatila bojilo, dok su životinjska vlakna, poput vune i svile, prirodno lakše upijala kiseline prisutne u bojilima. Ovi različiti pristupi bojanju tkanina svjedoče o raznolikosti i inovativnosti tekstilnih tehnika razvijenih u to vrijeme.

Nakon ujedinjenja Egipta oko 750. godine prije Krista, tekstilije su postale izuzetno važna trgovačka roba. One su često korištene kao valuta i cijenjene su zbog svoje estetske vrijednosti. Postoje dokazi da se tekstilom trgovalo i u drugim dijelovima svijeta, kao što su istočno Sredozemlje, Sirija, Palestina i južna Mezopotamija, gdje su se razmjenjivali sirovi materijali za izradu tkanine. Asirci su ostvarivali velike koristi od trgovine luksuznim tkaninama, uključujući grimizne tkanine koje su bile posebno cijenjene. Lidijska kultura, poznata po korištenju zlatnih niti u svojim naprednim tehnikama tkanja, također je dala značajan doprinos razvoju tekstilne industrije. Gradnja kraljevske ceste od strane Perzijskog carstva dodatno je olakšala trgovinu tekstilom, omogućujući jednostavniji i brži transport robe. Svilene niti iz Kine počele su dolaziti u Europu, što je imalo veliki utjecaj na razvoj tekstilne trgovine. Grčki trgovci prevozili su luksuzne tkanine na zapad, šireći ih diljem svojeg carstva. Rimljani su, nakon ujedinjenja Italije i osvajanja većeg dijela Sredozemlja, značajno promijenili percepciju i trgovinu tekstilom. Tekstil je postao važan element rimske ekonomije i kulture, a rimski trgovci i zanatlije usavršili su tehnike tkanja i bojenja tkanina. Uvođenje svile iz Kine u Rim, dodatno je obogatilo ponudu luksuznih tkanina, čineći ih dostupnim bogatijim slojevima društva. Tekstilna industrija u starom svijetu bila je dinamična i široko rasprostranjena te je povezivala različite kulture i regije kroz trgovačke mreže. Od Egipta i Mezopotamije do Grčke i Rima, trgovina tekstilom igrala je ključnu ulogu u ekonomskom i kulturnom razvoju civilizacija.

Oko 1000 godina kasnije, počinjemo primjećivati važnost lana i pamuka u proizvodnji tekstila. Biljna vlakna postala su ključna do 1950-ih godina. U 1500. godini pojavilo se čipkarstvo, koje se ubrzo počelo razvijati diljem Europe. Bijeli rad, odnosno bijeli ukras na bijelom platnu, postao je simbol čistoće i bogatstva. Lan je ostao glavna alternativa vuni sve do 1970. godine. Flandrija je

bila poznata po proizvodnji finih lanenih vlakana, dok su se u Nizozemskoj izrađivala luksuzna lanena platna. Među životinjskim vlaknima, svila je bila najrjeđa i najcjenjenija. Nakon 1850. godine, potrošnja vune nikada nije nadmašila jednu četvrtinu potrošnje pamuka, iako je opskrba vune iz Australije značajno narasla. U 18. stoljeću, britanska industrija pamuka dobila je na važnosti, postajući ključni igrač u globalnom tekstilnom sektoru. Do sredine 19. stoljeća, lokalna proizvodnja tekstila počela je opadati zbog konkurencije zapadnjačke strojno predene pamučne pređe i platna. Lan je, zbog svojih visokih cijena, do 1920. godine postupno izašao iz upotrebe, a pamuk ga je zamijenio ubrzo nakon toga. Na prijelazu stoljeća, tekstilna industrija doživjela je mnoge promjene. Uvođenje novih tehnologija i strojeva ubrzalo je proizvodne procese, smanjujući troškove i povećavajući dostupnost tekstila. Ovo je rezultiralo rastom potražnje za pamučnim proizvodima, dok su tradicionalni materijali poput lana i vune polako padali u drugi plan. Istovremeno, moda i stilovi su se mijenjali. Čipkarstvo, koje je doživjelo vrhunac u 16. i 17. stoljeću, nastavilo je biti cijenjeno zbog svoje estetike i detaljnog ručnog rada. Međutim, s industrijalizacijom, ručni rad je zamijenjen masovnom proizvodnjom, što je smanjilo troškove, ali i promijenilo percepciju vrijednosti tekstilnih proizvoda. Bijeli rad je i dalje bio simbol prestiža, no postao je dostupniji širem krugu ljudi. U 20. stoljeću, tekstilna industrija doživjela je još jednu transformaciju s pojavom sintetičkih vlakana. Materijali poput poliestera i najlona uveli su novu eru u proizvodnji odjeće, donoseći sa sobom prednosti poput veće izdržljivosti, jednostavnijeg održavanja i nižih troškova. Iako su prirodna vlakna poput pamuka, lana i vune zadržala svoju popularnost, sintetička vlakna brzo su se proširila zahvaljujući svojoj praktičnosti.

Početak korištenja strojnog pređenja transformirao je industriju pamuka, utječući na gospodarsku, političku i društvenu ravnotežu diljem svijeta. Ova inovacija omogućila je masovnu proizvodnju pamuka, smanjujući troškove i povećavajući dostupnost ove ključne sirovine. Industrijalizacija je potaknula migracije i urbanizaciju jer su ljudi selili iz ruralnih područja u gradove u potrazi za poslom u novim tvornicama. Strojno pređenje također je dovelo do stvaranja novih društvenih slojeva i povećanja radničke klase, što je imalo dugoročne posljedice na političke pokrete i borbu za radnička prava. Što se tiče svile, ona je i dalje ostala ekskluzivan i luksuzni materijal, no također je potaknula glavne tehničke pomake. U Europi, tijekom 17. stoljeća, najkoncentriranija proizvodnja svile bila je u Italiji, gdje su radnici imali ključnu ulogu u širenju tehnologije. Tehnike proizvodnje svile su unaprijeđene, a inovacije su uključivale poboljšanja u uzgoju dudovog svilca,

izvlačenju svilenih niti i tkanju. Svilarska industrija također je potaknula razvoj trgovine i ekonomskih veza između Europe i Azije. Tisak na tekstilu paralelno se razvijao s tiskom na papiru. Tijekom 18. i 19. stoljeća, tehnike tiskanja su se pomalo usavršavale, uključujući uvođenje višebojnog tiska. Ove inovacije omogućile su bogatije i živopisnije uzorke na tekstilnim proizvodima, što je povećalo njihovu estetsku vrijednost i privlačnost. Tisak na tekstilu postao je važan za modnu industriju, omogućujući proizvođačima da kreiraju raznolike i atraktivne dizajne koji su zadovoljili rastuću potražnju potrošača za unikatnim i lijepo ukrašenim tkaninama. Strojno pletenje, koje se značajno razlikovalo od tiskanja, doživjelo je veliki rast u 20. stoljeću. Industrija pletenja omogućila je složene uzorke i brzu proizvodnju raznih tekstilnih proizvoda kao što su odjeća, kućni tekstil i tehnički tekstil. Razvoj novih materijala i tehnologija, poput sintetičkih vlakana i računalno upravljanih strojeva, dodatno je unaprijedio ovu industriju. Do sredine 20. stoljeća, strojno je pletenje postalo veoma razvijena industrija u mnogim zemljama Europe, pružajući širok spektar proizvoda za domaće i međunarodno tržište. Unatoč industrijalizaciji, ručno pletenje ostalo je tradicija i norma u manjim zajednicama. Ručno izrađeni predmeti često su bili cijenjeni zbog svoje kvalitete i jedinstvenosti, a ručno pletenje ostalo je važan dio kulturne baštine i identiteta mnogih zajednica. Ručno pletenje također je igralo ulogu u očuvanju tradicionalnih tehnika i uzoraka koji su se prenosili s generacije na generaciju.

3. Tekstil u umjetnosti

Ljudi su od davnina koristili tekstil kao sredstvo zaštite i način da se zagriju. Tekstilni materijali kao što su svila, pamuk i vuna, služili su prvenstveno za izradu odjeće i pokrivača, pružajući fizičku zaštitu od elemenata i udobnost u svakodnevnom životu. Međutim, s vremenom su ljudi počeli prepoznavati estetski potencijal tekstila i počeli su ga koristiti kao sredstvo umjetničkog izražavanja. Različite kulture diljem svijeta razvile su jedinstvene tehnike i stilove tekstilne umjetnosti. Primjerice, u drevnoj Kini, svila je bila cijenjena ne samo zbog svoje luksuzne teksture i izgleda, već i kao platno za složene i detaljne slikarske radove. U zapadnoafričkoj tradiciji, tkanine kao što su kente i adinkra bile su, i još uvijek su, važan dio kulturnog identiteta, noseći sa sobom simbolička i ritualna značenja. U Europi su tapiserije⁸, poput onih iz srednjovjekovnog razdoblja, bile vrhunac umjetničke vještine, kombinirajući složene narativne scene s izuzetnom tehnikom tkanja. Korištenje tekstila kao umjetničkog medija proširilo se i u suvremenu umjetnost, gdje je poznato kao *soft art*. Soft art obuhvaća širok spektar umjetničkih praksi koje koriste meke, savitljive materijale za stvaranje skulptura, instalacija i drugih oblika umjetničkog izraza. Umjetnici koji rade u ovom mediju često istražuju kontrast između mekoće materijala i čvrstoće forme, stvarajući djela koja su vizualno intrigantna i taktilno privlačna. Soft art omogućava umjetnicima da eksperimentiraju s oblikom, teksturom i bojom na načine koji nisu mogući s tradicionalnijim, krutim materijalima. Kroz savijanje, šivanje, tkanje i druge tehnike, umjetnici mogu stvoriti dinamične i interaktivne instalacije koje izazivaju gledatelje da se angažiraju na više razina osjetila. Ovi radovi često prenose osjećaj topline i udobnosti, evocirajući emocionalne reakcije koje su duboko povezane s našim iskustvima dodira i taktilnog istraživanja. Soft art također ima značajnu ulogu u promicanju kulturne i društvene svijesti. Mnogi umjetnici koriste tekstilne materijale da bi istražili teme identiteta, spola, ekologije i društvene pravde. Kroz ovaj medij, oni mogu ispričati priče i izraziti perspektive koje su često marginalizirane ili zanemarene u *mainstream* diskursu. Tekstil je prošao dug put od jednostavnog sredstva za zaštitu i zagrijavanje do sofisticiranog umjetničkog medija. Tekstilni proizvodi nude nam beskraj mogućnosti što se tiče materijala, boje, struktura ili uzoraka te na taj način šalju različite poruke.

⁸ Konstrukcija koja uglavnom ima potkino lice i osnova joj je potpuno prekrivena nitima koje se tkaju naprijed – nazad

Sredinom 19. stoljeća nastao je umjetnički pokret pod nazivom „Arts nad Crafts“, koji je bio reakcija na tadašnju industrijalizaciju. John Ruskin i A. W. N. Pugin, zagovornici tog pokreta, promovirali su ravnopravnost primijenjene umjetnosti i lijepe umjetnosti. Njihova „Velika izložba“ u Londonu, 1851. godine, potaknula je rasprave i pitanja o proizvodnji i dizajnu, što je dovelo do važnosti u svijetu tekstilnog dizajna. „Arts and Crafts“ pokret naglašavao je važnost moralnih i duhovnih vrijednosti ručnog rada. Vlakna, boje i teksture bile su ključne kod pojedinaca koji su vodili svoje radionice i tvrtke, a osim toga, važna je bila i proizvodnja tkanina s prirodnim nepravilnostima. Utjecaj pokreta proširio se diljem Europe i ostatka svijeta, uključujući Francusku, Njemačku i Ameriku. Tekstilna umjetnost je obuhvatila doprinos članova za umjetnost i obrt te je u Londonu osnovana „Central School of Arts and Crafts“ s ciljem održavanja umjetnosti tekstila i pronalaženja novih primjena tekstila. Dizajneri kao što su May Morris i Luther Hopper, pridonijeli su razvoju tekstilne umjetnosti kroz inovacije kao što su tiskanje blokovima i ručno tkanje. „Arts and Crafts“ i „Central School of Arts and Crafts“ zaslužni su za razvoj interdisciplinarnih praksi u sjevernoj Europi do 1940. godine. Uzorci na tisku igrali su važnu ulogu u međunarodnim interijerima, postavljajući pitanje granice između lijepih umjetnosti i tekstila. Tapiserije umjetničkog dizajna stekle su veliku popularnost u godinama nakon Drugog svjetskog rata. Transformacija tkanina tijekom 1960-ih i 1970-ih dovela nas je do kiparskih i neslikovnih kvaliteta tkanina. U to doba, muzeji su igrali glavnu ulogu u definiranju i vrednovanju umjetnosti tkanina. Prikazivali su tkanine kao statične, neteksturalne i plosnate predmete, što je narušavalo koncepte izrađivačima veza. Do 1890-ih bilo je karakteristično da je plosnatost bila vizualna karakteristika koja bi tek pomoću boja postala dio kompozicije. U zapadnom svijetu, zbirke tkanina iz različitih kultura počele su mijenjati sam pristup tkaninama. Osobito se to dogodilo s peruanskim tekstilima koji su imali značajan utjecaj. U slučaju s tiskom šablona i računalnim dizajnerskim sustavima, žene su bile te koje su pokretale inovacije u tekstilnoj umjetnosti, iako su mnoge autorice morale ostati anonimne. Tekstili su prikazivali kombinaciju eksperimentalnog i tradicionalnog, i tako su bili veliki poticaj diljem svijeta. Također je upravo to inspiriralo umjetnike koji se bave tekstilom da riskiraju s novim tehnikama. Osim u primijenjenoj umjetnosti, tkanine su doprinijele raznim umjetničkim filozofijama i pokretima kao što je neoekspresionizam koji je isticao pripovijedanje i emociju. Do 1990-ih, ali i danas, umjetnici se oslanjaju na umjetnost tekstila i razne tekstilne tehnike zbog njihove univerzalnosti i slobode.

4.1. Plišane igračke (objekti)

Kada govorimo o plišanim igračkama, prvo nam na pamet padne medvjedić ili krpna lutka izrađena od ostataka tkanine. Prve igračke bile su izrađene od bjelokosti, gline ili drva. Na područjima Egipta pronađene su prve drvene lutke koje datiraju iz razdoblja između 2000. g. pr. Kr. i 1001. g. pr. Kr. Jedna od lutaka pronađena u Egiptu izrađena je od lana, napunjena ostacima raznih tkanina, papirusom i obojenom vunom. Krpene lutke su s vremenom stekle prihvaćanje među svim društvenim slojevima. Oko 1830. godine, izum tiska na tkanini omogućio je proizvodnju mekih lutaka u velikim količinama. Djeca su učila šivati na lutkama i vježbati zanatske vještine, popravljajući rupe ili izrađujući odjeću za njih. Plišani medvjedići, kao simbol djetinjstva i utjehe, na početku su bili izrađeni od napunjene tkanine i zvali su se 'vuneni medvjedići'. Tijekom Prvog svjetskog rata, naziv 'filcani medvjedić' postao je uobičajen za ovu igračku. Tek 1920-ih, medvjedić je dobio svoj poznati naziv 'Teddy', ali do danas nije jasno odakle točno potječe taj naziv. Plišane igračke često se daruju za važne prigode, a među odraslima one najčešće služe kao uspomena i imaju sentimentalnu vrijednost. Znajući kako takve plišane igračke ili objekti utječu na ljude te izazivaju osjećaje ugodnosti, sigurnosti i smirenosti, iskoristila sam te spoznaje za svoje radove i instalacije. Jedna od tih instalacija bila je rad pod nazivom „GJ 504b“ koji sam izradila 2022. godine. Rad se sastojao od pedesetak plišanih objekata koji su bili postavljeni u prostoru. Neki su visili sa stropa, dok su drugi bili postavljeni na tlu. Taj rad izazvao je iznenađujuće reakcije gledatelja, donoseći veselje, sreću i potrebu da i sami postanu dio instalacije, što mi je i bio cilj. Rezultati tog rada pokazali su kako gledatelji i prolaznici reagiraju na takve materijale i oblike, što me inspiriralo da stvorim „Omekšani prostor“. Kroz ovaj projekt istražila sam kako plišane igračke i slični mekani objekti mogu transformirati prostor i stvoriti osjećaj topline i pripadnosti. Moj je cilj bio stvoriti okruženje koje poziva na interakciju i budi sretne uspomene, omogućujući posjetiteljima da se osjećaju kao dio nečeg većeg i ljepšeg.

Slika 1 – „GJ 504b“ - Galerija Kortil, 2022. godine

4. Umjetnici koji su koristili tekstil u umjetnosti

Mnogi umjetnici su se kroz povijest izražavali kroz tkaninu i druge tekstilne materijale. Od antičkih vremena do suvremene umjetnosti, tekstil je bio korišten ne samo kao medij za stvaranje odjeće i svakodnevnih predmeta, već i kao sredstvo za umjetničko izražavanje. Umjetnici su često kombinirali tekstil s prostornim instalacijama i ambijentima, istražujući kako mekoća i taktilne kvalitete tkanine mogu utjecati na percepciju prostora i stvoriti emotivno bogate i slojevite umjetničke doživljaje. Tekstil pruža beskonačne mogućnosti za umjetničko izražavanje. Dubina, slojevitost i sposobnost stvaranja osjećaja mekoće čine ga izuzetno svestranim materijalom. Umjetnici mogu koristiti različite tehnike poput šivanja, pletenja, vezenja, tkanja i bojanja kako bi postigli različite teksture i oblike. Kroz manipulaciju tkaninom, mogu kreirati složene i dinamične forme koje komuniciraju s gledateljima na više razina – vizualno, taktilno i emocionalno. Jedna od značajnih prednosti korištenja tekstila u umjetnosti jest njegova održivost. Tekstil je idealan materijal za reciklažu, što omogućuje umjetnicima da smanje otpad i potiču ekološku osviještenost. Korištenjem recikliranih ili obnovljivih tekstilnih materijala, umjetnici mogu stvoriti djela koja ne samo da su estetski privlačna, već i ekološki odgovorna. Na taj način, umjetnost može igrati važnu ulogu u promicanju održivosti i podizanju svijesti o ekološkim pitanjima. Tekstil također može potaknuti interakciju s publikom. Njegove taktilne kvalitete privlače gledatelje da dotaknu i osjete umjetničko djelo, što stvara intimniji i osobniji doživljaj. Ova interaktivnost omogućuje publici da se dublje poveže s umjetničkim radom, prolazeći kroz iskustvo koje uključuje više osjetila. Umjetnici koje ću spominjati u svojem radu izrađuju djela s kojima mogu povezati svoj rad. Oni se, poput mene, bave istraživanjem prostora i eksperimentiranjem s netradicionalnim materijalima. Njihova djela služe kao inspiracija i referentna točka za moj rad, omogućujući mi da uočim sličnosti i razlike u pristupu i tehnikama. Kroz svoj diplomski rad istraživat ću ove i druge umjetnike koji koriste tekstil na inovativne načine, povezujući njihove pristupe s vlastitim istraživanjima. Cilj mi je stvoriti umjetnički rad koji kombinira prostornu instalaciju i tekstil, istražujući dubinu, slojevitost i mekoću te potičući interakciju i održivost.

5.1. Christo i Jeanne-Claude

Christo Javacheff i Jeanne-Claude de Guillebon umjetnici su i životni partneri, poznati po svojim kontroverznim instalacijama i skulpturama često izloženima vani. Najčešće su koristili plastiku i tkaninu kao materijale. Christo je pohađao „Akademiju likovnih umjetnosti“ u Sofiji, Bugarska, no nakon što je izbio Mađarski ustanak 1956. godine, pobjegao je u Beč. Nakon što se preselio u Pariz i počeo izlagati svoje radove, upoznao je Jeanne-Claudea s kojim se oženio 1959. godine. Nakon što se par preselio u New York City, njihova umjetnost se počela viđati kao oblik *Arte Povere*.⁹ Christo i Jeanne-Claude bili su poznati po ‘zamotavanju’ velikih građevina tkaninama i platnima pa su tako pariški spomenik zamotali s više od 25 000 četvornih metara srebrnog platna koje su pričvrstili sa 7000 metara užeta. Prema Christovim željama, taj materijal je sada recikliran i bit će pretvoren u materijale koji će koristiti budućim događajima u Parizu. Pristup zamotavanja svakodnevnih predmeta koji su koristili neki umjetnici predstavljao je pripremu za simbolično putovanje. Ovaj postupak zamotavanja često je imao za cilj dematerijalizaciju predmeta, skrivajući ih ispod slojeva tkanine ili drugih materijala. Takvo zamotavanje nije samo čin skrivanja, već transformacija koja otvara nove mogućnosti interpretacije i doživljaja tih predmeta. Umjetnici poput Christa i Jeanne-Claudea poznati su po svojim monumentalnim radovima u kojima su zamotali zgrade, mostove i prirodne formacije. Njihov rad nije imao samo estetsku funkciju, već je poticao promatrače da sagledaju poznate objekte na nov način, otkrivajući im skrivena značenja i nove perspektive. Ovaj čin zamotavanja simbolizira pripremu za promjenu, putovanje u novo stanje postojanja, gdje predmet postaje nešto više od svoje prvotne funkcije. U svojem radu povezujem se s ovim konceptom dematerijalizacije predmeta kroz zamotavanje. Iako ne nastojim nužno gubiti funkcionalnost predmeta, želim im dati novo značenje i priliku da postanu više od običnih svakodnevnih objekata. Kroz svoj umjetnički proces, transformiram predmete na način koji ih postavlja u kontekst galerijskog prostora, gdje postaju umjetnički objekti s vlastitom estetskom i konceptualnom vrijednošću. Moja namjera nije samo sakriti ili zamaskirati predmete, već ih reinterpretirati i redefinirati njihovu ulogu. Kroz zamotavanje i transformaciju, ovi predmeti dobivaju novu funkcionalnost koja nije samo praktična, već i simbolična. Oni postaju dio umjetničke instalacije koja komunicira s gledateljem, izazivajući ih da preispitaju vlastite percepcije i razumijevanje svakodnevnih predmeta. Uvođenjem predmeta u galerijski prostor,

⁹ Talijanski umjetnički pokret, specifičan kroz eksperimentiranje svakodnevnim materijalima

omogućujem im da postanu dijelom veće priče, dijeleći prostor s drugim umjetničkim djelima i stvarajući dijalog između umjetnosti i svakodnevnog života. Predmeti više nisu samo utilitarni, već postaju nositelji značenja, potičući promatrače da razmisle o njihovim novim ulogama i značajima. Ova transformacija predmeta također ima za cilj potaknuti interakciju s publikom. Zamotani i reinterpetirani predmeti postaju taktilni, privlačeći gledatelje da ih dodirnu i osjete. Ova fizička interakcija produbljuje emocionalni doživljaj umjetničkog djela, stvarajući intimniju vezu između predmeta i promatrača. Kroz svoj rad istražujem kako zamotavanje i transformacija predmeta mogu promijeniti njihovu percepciju i funkcionalnost. Nastojim stvoriti umjetnička djela koja nisu samo estetski privlačna, već i konceptualno bogata, potičući promatrače da preispitaju svoje shvaćanje svakodnevnih objekata i njihovih uloga u našem životu. U konačnici, cilj je stvoriti prostor u kojem predmeti postaju više od svojih materijalnih oblika, otkrivajući svoje skriveno značenje i potencijal kroz umjetnički izraz.

Slika 2 – „L'Arc de Triomphe, Wrapped“ , 1961. – 2021. godine

5.2. Faig Ahmed

Faig Ahmed, azerbajdžanski suvremeni umjetnik, najpoznatiji je po svojim nadrealističkim, vizualno distorziranim radovima koje izrađuje od tkanina i tepiha. Ahmed je diplomirao na studiju kiparstva na „Državnoj akademiji likovnih umjetnosti“ u Bakuu 2004. godine. Njegovi tepisi temelje se na bogatoj i drevnoj tradiciji tkanja koja potječe iz Azerbajdžana. Kroz svoje radove, Ahmed uspješno kombinira tradicionalne materijale s modernim digitalnim tehnikama, stvarajući jedinstvene umjetničke komade koji spajaju prošlost i sadašnjost. Prvi korak u Ahmedovom procesu jest digitalna izrada skica, koje mu omogućuju da precizno planira svoje dizajne. Nakon toga, pažljivo bira složene tehnike tkanja koje će koristiti kako bi prenio svoje digitalne dizajne u fizički oblik. Ova metoda omogućuje mu da "isprinta" dizajn na svoje tepihe, stvarajući time most između starinskog zanata i suvremene tehnologije. Osim tkanja, Ahmed u svoje radove često uključuje elemente slikarstva i videa, čime dodatno obogaćuje vizualni i konceptualni dojam svojih djela. Jedan od Ahmedovih zapaženih radova je „Hollow“ iz 2011. godine. U ovom djelu, tepih je prikazan s dijelom u desnom gornjem kutu koji izgleda kao da se urušio sam u sebe. Ovaj vizualni efekt stvara dojam propadanja i nestabilnosti, čime gledatelju pruža duboko emocionalno iskustvo. S druge strane, njegov rad „Tradition in Pixel“ iz 2010. godine prikazuje tepih čiji se veći dio uzorka pretvara u piksele. Ovaj rad simbolizira susret tradicionalnog i digitalnog svijeta, naglašavajući kako se tradicionalni obrasci mogu transformirati u digitalnom dobu. Povezanost između Ahmedovih radova i mojeg pristupa leži u korištenju tkanina u prostoru, koje oboje transformiramo i dajemo im novo značenje. Dok Ahmed koristi svoje vještine i tehnike kako bi ispričao priču o povijesti i suvremenosti kroz svoje tepihe, ja također tražim načine da tkanine transformiram u umjetničke instalacije koje komuniciraju specifične ideje i emocije. Ova zajednička nit preobrazbe materijala i unosa novog značenja kroz umjetnost čini naš rad povezanim, unatoč različitim tehnikama i pristupima koje koristimo.

Slika 3 – „Hollow“, 2011. godine

Slika 4 – „Tradition in pixel“, 2010. godine

5.3. Louise Bourgeois

Louise Joséphine Bourgeois bila je francusko-američka umjetnica koja je najpoznatija po svojim monumentalnim skulpturama i prostornim instalacijama. Osim toga, bavila se i tiskom na tkanini te slikarstvom, pokazujući svoju svestranost i duboku povezanost s različitim umjetničkim medijima. U nekim svojim djelima, Bourgeois je koristila tkaninu, a inspiracija za to potječe iz njenog djetinjstva, kada je pomagala u obiteljskoj radionici za restauraciju tapiserija. Ova rana iskustva s tkaninom kasnije su oblikovala njezin umjetnički izražaj. Šivanje je za Bourgeois imalo simboličan značaj jer je kroz taj čin popravljanja tkanine metaforički popravljala "rupe" u osobnim odnosima i emocionalnim iskustvima. Ova metafora popravljanja bila je duboko ukorijenjena u njezinom radu te je iglu i konac koristila kao simbole obnove i iscjeljenja. Tijekom 1990-ih, Louise Bourgeois je iskoristila staru odjeću koju je skupljala cijeli život za jednu od svojih značajnih instalacija. Ta instalacija, nazvana „Pink Days and Blue Days“, uključuje različite predmete poput prazne bočice parfema, torza lutkice i figurice mačke. Naslov instalacije asocira na njezino djetinjstvo i tradicionalne rodne boje – rozu i plavu, čime se prisjeća prošlih vremena i kulturnih normi vezanih uz spol. Na instalaciji se također nalazi svileni kaput na kojem su ispisani nadimci koje je umjetnica imala kao djevojčica, dodajući još jednu osobnu dimenziju ovom radu. Bourgeoisin pristup umjetnosti i njezin način izražavanja rezoniraju s mojim radom. Veliki dio materijala koji koristim u svojim radovima ima direktnu poveznicu s mojim djetinjstvom. Plišane igračke koje me asociraju na osjećaj ugodnosti i sigurnosti izrađene su od pliša i filca, sličnih onima koje koristim u svojim instalacijama. Kroz ove materijale, kao i Bourgeois, prenosim osobna sjećanja i emocije, stvarajući umjetnost koja je intimno povezana s mojim životom.

Slika 5 – „Pink Days and Blue Days“, 1997. godine

5.4. Sarah Zapata

Pređa, tkanina i papir samo su neki od materijala kojima se bavi peruansko-američka umjetnica Sarah Zapata. Kroz svoj rad, Zapata se dotiče složenih pitanja identiteta, istražujući kako se vrijednost i značenje prisvajaju unutar različitih procesa stvaranja i prezentacije umjetnosti. Njezina djela reflektiraju važnost kulture i sistemske kontrole, koristeći umjetnost kao sredstvo za istraživanje i kritiku društvenih struktura. Jedna od ključnih komponenti u Zapatinim radovima je uporaba boja. Ona koristi široki spektar boja koje ne samo da privlače pažnju promatrača, već nose i narativnu ulogu unutar samih djela. Boje su pažljivo odabrane kako bi prenijele određene priče, osjećaje i kulturne kontekste, čime se dodatno obogaćuje slojevitost njezinih umjetničkih izraza. U nekim svojim radovima, Zapata se referira na *arpilleras*, tradicionalne tkanine koje su izrađivale žene tijekom gerilske okupacije u Peruu. Arpilleras su bile više od umjetničkih djela; one su predstavljale oblik otpora i dokumentaciju života i patnje pod represivnim režimom. Kroz ove reference, Zapata odaje počast ovim ženama i njihovom radu, istovremeno ukazujući na trajne posljedice političke represije i borbe za identitet. Jedan od Zapatinih značajnih radova je prostorna instalacija iz 2017. godine pod nazivom „A little domestic waste IV“. U ovoj instalaciji koristi razne tkanine koje su izrezane na manje dijelove, kao i prirodna i sintetička vlakna te uže. Ova mješavina materijala i tekstura stvara kompleksan i dinamičan vizualni dojam, pozivajući promatrače da istraže svaki detalj i razmisle o značenju svakog elementa. Instalacija evocira osjećaj domaće proizvodnje i ručnog rada, dok istovremeno preispituje koncepte otpada i recikliranja u kontekstu suvremene umjetnosti. Sarah Zapata kroz svoj rad uspješno balansira između tradicionalnih tehnika i suvremenih koncepata, stvarajući djela koja su duboko ukorijenjena u kulturnim i osobnim narativima. Njezina umjetnost ne samo da prikazuje estetsku vrijednost, već i potiče promišljanje o identitetu, kulturnom naslijeđu i društvenim pitanjima, čineći je važnom figurom u suvremenoj umjetničkoj sceni.

Slika 6 – „A little domestic waste IV“, 2017. godine

5.5. Amanda Browder

Amanda Browder američka je umjetnica poznata po svojim *site-specific* instalacijama koje su izrađene u velikim dimenzijama. Njezine instalacije obuhvaćaju čitave fasade zgrada, koristeći tkaninu koja je donirana od strane lokalnih zajednica. Ovaj jedinstveni pristup ne samo da stvara impresivne vizualne efekte, već i uključuje širu zajednicu u proces stvaranja umjetnosti. Jedan od njezinih najznačajnijih radova je „Spectral Locus“ iz 2016. godine. Ova instalacija obuhvaća tri različite građevine: Crkvu Richmond Ferry, Broadway i Filmore te Clifton Hall. Sva tkanina korištena u ovim instalacijama donirana je od stanovnika Buffala, koji su također aktivno sudjelovali u šivanju velikih tkanina koje su činile ove monumentalne instalacije. Amanda Browder je time stvorila ne samo vizualno impresivna djela, već i socijalno angažirane projekte koji potiču zajednicu na suradnju i sudjelovanje u stvaranju umjetnosti. Cilj Amandinih instalacija je uključiti grupe ljudi u stvaranje nečeg misterioznog i dati im šansu da budu dio konceptualne umjetnosti. Kroz svoje radove, Browder potiče ljude da se povežu s umjetnošću na osobnoj razini, promišljajući o svojem odnosu prema gradu, arhitekturi i zajednici. Njezin rad naglašava važnost zajedništva i kolektivnog stvaralačkog procesa, čime umjetnost postaje sredstvo povezivanja ljudi i promicanja društvene kohezije. Kao i Amanda Browder, vjerujem da moj rad ne bi bio uspješan bez interakcije s ljudima i promatračima. Oni, kao slučajni prolaznici koji sudjeluju u konceptualnom dijelu rada, čine moju instalaciju potpunom. Njihova interakcija i angažman daju dodatnu dimenziju mojim umjetničkim djelima, stvarajući dinamičan odnos između umjetnosti i publike. Kroz uključivanje zajednice u proces stvaranja, moj rad postaje refleksija kolektivnog iskustva i zajedničkih vrijednosti, naglašavajući važnost socijalne interakcije u suvremenoj umjetnosti. Kroz ovu povezanost s publikom, i Browder i ja stvaramo umjetnost koja nadilazi estetsku vrijednost, dodajući slojeve značenja kroz interakciju i zajedničko iskustvo. Na taj način naši radovi postaju platforme za dijalog i refleksiju, omogućujući ljudima da se osjećaju dijelom nečeg većeg i značajnijeg.

Slika 7 – „Spectral Locus“, 2016. godine – Crkva Richmond Ferry, Buffalo, New York

5.6. Anton Alvarez

Kod Alvarezovog rada pod nazivom „How long is a piece of thread“ iz 2016. godine, prepoznajem sličnosti sa svojim radom. Kao i Alvarez, koristim reciklirane materijale koji su kasnije omotani kako bi stvorili jedinstvene umjetničke oblike. U svojem radu Alvarez koristi reciklirane komade drva čempresa koje pažljivo omotava tankom poliesterskom niti različitih boja. Ovaj proces rezultira stvaranjem organskih prostornih oblika koji su istovremeno složeni i elegantni. Inspiracija za Alvarezov rad potječe iz njegovog posjeta Tajvanu godinu ranije. Tijekom boravka na Tajvanu, Alvarez je bio duboko impresioniran tradicionalnim narodnim nošnjama koje su ga potaknule na razmišljanje o upotrebi materijala i tehnika u njegovim vlastitim radovima. Ta inspiracija je bila ključna u razvoju njegovog projekta „How long is a piece of thread“, u kojem je nastojao povezati elemente tradicionalne kulture sa suvremenim umjetničkim izražajem. Njegov rad bio je izložen u prestižnom „XUE XUE Institutu“ u Tajvanu, gdje je privukao veliku pažnju posjetitelja i kritičara. Instalacija je bila hvaljena zbog svoje estetske privlačnosti, kao i zbog dubokih simboličkih značenja koja su se mogla iščitati iz pažljivo omotanih niti i recikliranih drvenih komada. Kroz ovaj rad, Alvarez je uspio prenijeti svoje iskustvo i doživljaje s Tajvana u materijalnu formu koja komunicira univerzalne teme kao što su očuvanje tradicije, ponovna upotreba materijala i kreativna transformacija. Kao i Alvarez, u svojem radu koristim reciklirane materijale, transformirajući ih u nove umjetničke oblike kroz proces omatanja. Ova tehnika omogućuje mi da stvorim strukture koje su bogate teksturama i bojama te da istovremeno prenosim poruke o važnosti održivosti i kreativnog ponovnog korištenja resursa. Na taj način, moji radovi ne samo da vizualno privlače, već i potiču promišljanje o ekologiji i umjetnosti kao alatu za društvene promjene. Sličnosti između mojeg i Alvarezovog rada leže u našem zajedničkom pristupu materijalima i tehnici, kao i u našoj želji da kroz umjetnost istražujemo i prenosimo kulturne i ekološke vrijednosti. Naša umjetnička djela, iako različita u formi i kontekstu, dijele temeljnu filozofiju povezivanja prošlosti i sadašnjosti, tradicije i inovacije te individualnog i kolektivnog iskustva.

Slika 8 – „How long is a piece of thread“, 2016. godine

5.7. Meret Oppenheim

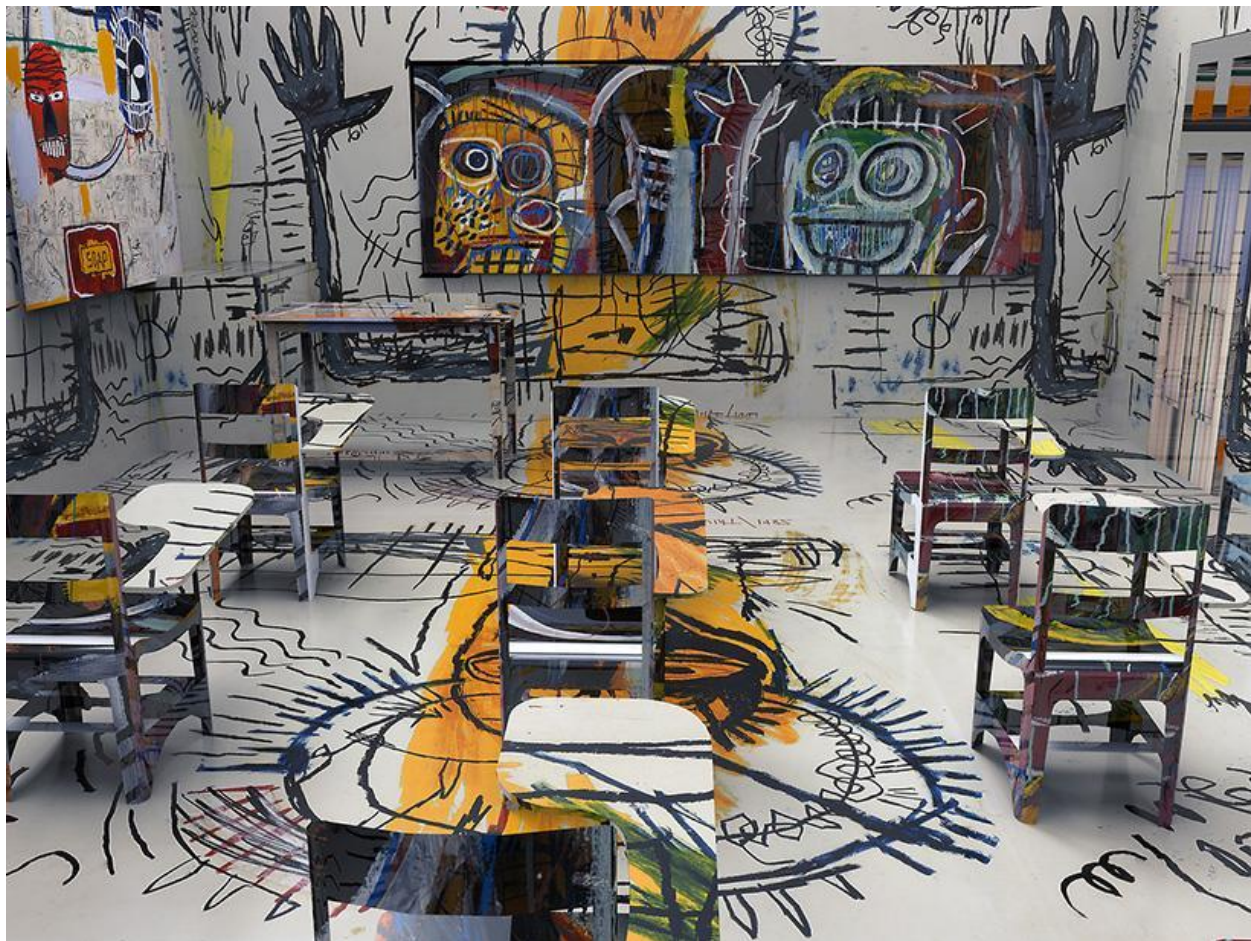
Što se tiče same teksture i površine na objektima i elementima u mojem radu, primjećuje se da se na nekim mjestima doima 'krznena' i nije jednolična. Tkanina se preklapa jedna preko druge u slojevima, čime sam postigla dimenzionalnost i bogatstvo tekstura. Ovaj pristup stvaranju teksture i slojevitosti povezuje moje radove s djelom Meret Oppenheim pod nazivom „Object“ iz 1936. godine. U svom radu „Object“, Meret Oppenheim je uzela svakodnevne predmete – šalicu, tanjurić i žlicu – i obukla ih u krzno gazele. Ovim postupkom, funkcionalni predmeti za svakodnevnu upotrebu transformirani su u nefunkcionalne umjetničke objekte. Oppenheim je ovim radom naglasila kako se bilo što može obući u krzno, čak i šalica za čaj, što dovodi do zanimljivog kontrasta između očekivane funkcionalnosti i stvarne nefunkcionalnosti predmeta. Krzno koje je obložilo šalicu, tanjurić i žlicu stvara vizualni i taktilni kontrast – dok je krzno ugodno na dodir, ono postaje neugodno na jeziku, naglašavajući sukob između vizualne privlačnosti i praktične upotrebe. Oppenheim je time otvorila pitanja o prirodi objekata i njihovoj transformaciji kroz umjetnički čin te o granicama između svakodnevnih predmeta i umjetničkih djela. U mojem radu, teksture i slojevitost tkanina stvaraju sličan efekt transformacije. Preklapanjem tkanina i stvaranjem 'krznenih' površina, predmeti u mojim radovima dobivaju novu dimenziju i značenje. Kao i kod Oppenheim, transformiram materijale i predmete iz njihovog svakodnevnog konteksta u nešto novo i neobično, istražujući granice između funkcionalnosti i estetskog izraza. Ova povezanost između mojih radova i Oppenheiminog rada „Object“ proizlazi iz zajedničke želje za istraživanjem i preoblikovanjem svakodnevnih materijala i predmeta. Dok Oppenheim koristi krzno kako bi izazvala percepciju i funkcionalnost predmeta, ja koristim slojevite tkanine kako bih stvorila dinamične i bogate teksture koje potiču promatrača na dublje promišljanje o prirodi i značenju umjetničkog djela. Obje transformacije služe kao sredstvo za komunikaciju i provokaciju, izazivajući gledatelje da preispitaju svoje predrasude i očekivanja.

Slika 9 – „Object“, 1936. godine, Galerija Charles Ratton, Pariz

5.8. Jon Rafman

Rafman je digitalni umjetnik koji se proslavio svojim projektom pod nazivom „Brand New Paint Job“. U ovom projektu, Rafman preuzima poznate slike velikih umjetnika, poput Francisa Bacona, Jean-Michela Basquiata, Marca Chagalla, Jaspersa Johnsa i Willema De Kooninga te digitalne prostorije potpuno 'zamotava' sa slikama. Koristeći digitalne tehnologije, on transformira ove slike u teksture koje prekrivaju zidove, podove i stropove prostorija, stvarajući tako nevjerojatne, imerzivne umjetničke prostore. Rafman objašnjava kako su kroz povijest umjetnici imali veliki strah da njihova djela postanu dizajnerski predmeti, lišeni svog umjetničkog značenja i svedeni na čisto dekorativnu funkciju. Upravo iz tog straha rodila se njegova ideja za eksperimentiranje s poznatim slikama, pretvarajući ih u dizajn interijera. Kroz ovaj projekt, Rafman istražuje granicu između umjetnosti i dizajna, ukazujući na to kako se svako veliko umjetničko djelo može svesti na omot ili površinu, dok se funkcionalni objekti i prostori mogu uzdići do beskorisnosti. Njegove digitalne instalacije stoga predstavljaju provokativno istraživanje odnosa između estetike i funkcionalnosti, postavljajući pitanje o prirodi umjetnosti u suvremenom društvu. Rafman transformira poznate slike u nešto novo i neočekivano, izazivajući gledatelje da preispitaju svoje percepcije umjetnosti i dizajna. Na taj način, on stvara hibridne prostore gdje se granice između dvodimenzionalne slike i trodimenzionalnog prostora brišu, a umjetnost postaje dio svakodnevnog okruženja. Povezujem Rafmanove digitalne radove sa svojim vlastitim radom zbog zajedničkog istraživanja prostora i predmeta te mogućnosti koje prostor može pružiti. Dok Rafman koristi digitalne slike za stvaranje novih prostornih iskustava, ja se također bavim istraživanjem kako prostori mogu biti transformirani i obogaćeni kroz umjetničke intervencije. Oba naša rada ispituju kako umjetnost može promijeniti način na koji doživljavamo i koristimo prostore te kako interakcija s umjetničkim djelima može obogatiti naše svakodnevno iskustvo. U mojem radu, kao i u Rafmanovom, postoji težnja za pomicanjem granica između umjetnosti i svakodnevnog života. Kroz istraživanje novih mogućnosti koje prostor nudi, nastojimo stvoriti djela koja nisu samo vizualno privlačna, već i konceptualno provokativna, pozivajući promatrače na dublje promišljanje o umjetnosti, dizajnu i njihovom međusobnom odnosu.

Slika 10 – „Brand New Paint Job“ - Basquiatova učionica, 2013. godine

Slika 11 – “Brand New Paint Job“ - Monetova spavaća soba, 2013. godine

6. Koncept rada

Sama ideja za ovaj završni rad proizašla je iz plišanih 'igračaka' koje izrađujem zadnje tri godine. No, umjesto da se i dalje bavim manjim zatvorenim oblicima, odlučila sam proširiti svoj pristup korištenjem istih materijala, ali u kombinaciji s prostorom i predmetima, kako bih stvorila novi, obuhvatniji rad. Plišane i mekane materijale povezujem s djetinjstvom koje je za mene osobno vrlo važno. U ovom radu želim prenijeti svoje osjećaje kroz prostor, omogućujući gledateljima da iskuse iste emocije. Moja namjera je potaknuti znatiželjne i razigrane osjećaje kod gledatelja dok promatraju moj rad. Jedna od ključnih komponenti mog rada jest roza boja. Odabrala sam rozu jer kod ljudi izaziva osjećaje ugođe, topline i nade, koje povezujem s vlastitim djetinjstvom. Vjerujem da svaka osoba zaslužuje osjetiti te osjećaje i nadam se da će moj omekšani prostor to postići kod gledatelja koji će imati priliku interagirati s ambijentom kojeg stvaram. Prostor koji stvaram nije samo fizički, već i emocionalni prostor, zamišljen da pruža bijeg od svakodnevnog života. Cilj mi je da ljudi, ulazeći u ovaj prostor, na nekoliko trenutaka pobjegnu od stvarnog svijeta, osjete se zaštićeno i ugodno. Vanjski svijet često nije mekan niti topao, i upravo zbog toga želim stvoriti prostor koji će ponuditi suprotan osjećaj – mjesto gdje se može osjetiti sigurnost i toplina. Kroz ovaj projekt, istražujem načine na koje materijali mogu prenijeti emocije i sjećanja. Plišane tkanine koje koristim nisu samo estetski izbor, već i simbol djetinjstva, sigurnosti i nježnosti. Nadam se da će gledatelji, dok se kreću kroz moj prostor, osjetiti povezanost s tim materijalima i prepoznati osjećaje koje sam u njih utkala. Prostor koji stvaram ima za cilj biti interaktivan i pozivati na refleksiju. Želim da gledatelji dožive trenutke introspekcije, osjete radost i nostalgiju te se na trenutak povežu sa svojom unutarnjom djecom. Vjerujem da umjetnost ima moć transformacije i da može pružiti bijeg, makar kratkotrajni, od svakodnevnih briga i stresa. Moj rad je pokušaj stvaranja takvog prostora – mjesta gdje se ljudi mogu opustiti, osjetiti radost i sigurnost te obnoviti svoju unutarnju snagu. Konačni cilj mog rada jest stvoriti prostor koji nudi emocionalno utočište, mjesto gdje se ljudi mogu osjećati povezano, zaštićeno i voljeno. Nadam se da će gledatelji, uranjajući u moj svijet pliša i mekoće, osjetiti toplinu i nježnost koju sam uložila u svaki detalj te da će ih to iskustvo obogatiti i inspirirati.

7. Praktični dio rada

Sama izvedba rada krenula je temeljnim koracima planiranja i konceptualizacije. Na početku sam pomoću nekoliko skica i crteža osmislila koji sav namještaj i dekoracije ću koristiti u projektu. Ovaj inicijalni proces uključivao je razmatranje različitih stilova i funkcionalnosti kako bih osigurala da svi elementi zajedno stvaraju harmoničan i estetski privlačan prostor. Od namještaja sam izabrala stol, dvije stolice, manji stolić na koji se također može sjesti te razne dekoracije za zid. Zbog dodatnog vizualnog interesa i funkcionalnosti, odlučila sam se za nekoliko predmeta koji će se nalaziti na stolu, kao što su čaše, boca i drugi slični elementi. Svaki od ovih predmeta pažljivo je biran kako bi doprinio ukupnom izgledu i atmosferi prostora. Kako bih postigla željeni izgled i osjećaj mekoće, nabavljala sam deke od poliestera veličine 130 x 170 cm. Te sam deke rezala prema potrebama projekta, a zatim ih u komadima pričvršćivala na namještaj pomoću vrućeg ljepila ili klamerice. Ovaj proces zahtijevao je pažljivo rukovanje materijalima kako bi sve bilo čvrsto pričvršćeno i estetski ugodno. Kako bi namještaj i predmeti bili mekani na dodir, rezala sam komade spužve debljine 1 cm i lijepila ih na površine. Ovi komadi spužve dodani su na dijelove namještaja koji bi najvjerojatnije dolazili u kontakt sjedenjem ili dodiranjem ruke, čime sam postigla dodatni sloj udobnosti. Posebnu pažnju posvetila sam dijelovima gdje se dodiruju krajevi deka. Te spojeve sam pažljivo popunila i spojila koristeći mješavinu drvofixa i sitnih komadića deke. Ova tehnika omogućila je neprimjetne prijelaze i dodala dodatnu čvrstoću spojnim mjestima, što je bilo ključno za ukupnu estetiku i funkcionalnost namještaja. Što se tiče samog prostora, točnije prostorije, ona je nastala tako da sam spajanjem šest deka izradila 'strop' koji je obješen pomoću flaksa i kuka koje su zabijene u zid. Privid zida nastao je tako da sam spajala deke u jednu dugačku traku koja je bila pričvršćena na rubove 'stropa'. Cijeli proces bio je vrlo detaljan i zahtijevao je puno pažnje i preciznosti. Svaki korak, od početnih skica do konačnog pričvršćivanja materijala, bio je ključan za stvaranje prostora koji je ne samo estetski privlačan, već i funkcionalan i udoban za korištenje.

Slika 12 – Skica 1 – Maketa od kartona i deke, 2023. godine

Slika 13 – Skica 2 – Tehnika akvarel, 2023. godine

Slika 14 – Skica 3 – Tehnika pastele, 2023. godine

Slika 15 - Postav rada „Omekšani prostor“, Galerija SKC, 2024. godine

8. Zaključak

Ovaj diplomski rad prikazuje kombinaciju mojeg umjetničkog istraživanja i razvoja u području soft arta. Kroz korištenje bliskih materijala kao što su tkanine i deke, uspjela sam proširiti svoj umjetnički izraz iz manjih plišanih objekata u velike i složene prostorne instalacije. Dodatnoj upotpunjenosti mojem radu doprinijelo je istraživanje o povijesti materijala i dublje razumijevanje tkanine koju danas koristim. Stvaranjem i transformiranjem predmeta, proispitala sam njihovu funkcionalnost u prostoru te njihovu vrijednost. Smatram da moj rad unosi toplinu, sreću i ugodnost kod gledatelja, što sam željela i postići njegovim stvaranjem. Ovim sam radom stvorila interakciju između rada i gledatelja. Taktilni materijali mogu izazvati snažne emocije kod gledatelja, pružajući im iznenađenost i zaigranost. Ovim radom sam sama sebi stvorila nove mogućnosti za buduće radove i projekte. Zaključno mogu reći kako je ovaj rad prikaz mojeg umjetničkog izraza i buđenja pozitivnih osjećaja.

9. Popis slika

- Slika 1 – „GJ 504b“, Galerija Kortil, 2022. godine
- Slika 2 – „L'Arc de Triomphe, Wrapped“ 1961. – 2021. godine
- Slika 3 – „Hollow“, 2011. godine
- Slika 4 – „Tradition in pixel“, 2010. godine
- Slika 5 – „Pink Days and Blue Days“, 1997. godine
- Slika 6 – „A little domestic waste IV“, 2017. godine
- Slika 7 – „Spectral Locus“, 2016. godine, Crkva Richmond Ferry, Buffalo, New York
- Slika 8 – „How long is a piece of thread“, 2016. godine
- Slika 9 – „Object“, 1936. godine, Galerija Charles Ratton, Pariz
- Slika 10 – „Brand New Paint Job“ – Basquiatova učionica, 2013. godine
- Slika 11 – „Brand New Paint Job“ – Monetova spavaća soba, 2013. godine
- Slika 12 – Skica 1 – Maketa od kartona i deke, 2023. godine
- Slika 13 – Skica 2 – Tehnika akvarel, 2023. godine
- Slika 14 – Skica 3 – Tehnika pastel, 2023. godine
- Slika 15 – Postav rada „Omekšani prostor“, Galerija SKC, 2024. godine

10. Popis literature

Web izvori :

- Christo and Jeanne – Claude – Artworks, Life and Work - <https://christojeanneclaude.net/> - (pristupljeno 12.5.2024.)
- Britannica . Christo and Jeanne – Claude – Early life - <https://www.britannica.com/topic/Christo-and-Jeanne-Claude> - (pristupljeno 12.5.2024.)
- Christo and Jeanne-Claude: The Latest Architecture and News - <https://www.archdaily.com/tag/christo-and-jeanne-claude> - (pristupljeno 12.5.2024.)
- Faih Ahmed – Bio - <https://faigahmed.com/> - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Louise Bourgeois – The fabric works - <https://www.hauserwirth.com/hauser-wirth-exhibitions/3595-louise-bourgeois-the-fabric-works/> - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Louise Bourgeois – The Complete Prints and Books - https://www.moma.org/s/lb/curated_lb/themes/fabric_works.html - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Sarah Zapata – Gallery - <https://ogdenmuseum.org/sarahzapata/> - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Sarah Zapata – 2016 Artist in residence - <https://madmuseum.org/learn/sarah-zapata> - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Amanda Browder – Exterior Public Work - <https://www.amandabrowder.com/outdoor-installations-amanda-browder> - (pristupljeno 13.5.2024.)
- Anton Alvarez – Projects - <https://antonalvarez.com/> - (pristupljeno 17.5.2024.)
- Anton Alvarez – Biography - <https://antonalvarez.com/biography/> - (pristupljeno 17.5.2024.)
- Meret Oppenheim – MoMA – Art and Artists - <https://www.moma.org/artists/4416> - (pristupljeno 18.5.2024.)
- Jon Rafman – Designboom – Art - <https://www.designboom.com/art/artist-wrapped-rooms-by-jon-rafman-overlay-interiors-with-masterpieces-03-07-2014/> - (pristupljeno 19.5.2024.)
- Jon Rafman – Artist Completely Wraps Room with Famous Paintings - <https://mymodernmet.com/jon-rafman-brand-new-paint-job/> - (pristupljeno 19.5.2024.)
- The History of Plush Toy - <https://alwaysplushie.com/history-of-the-plush-toy/> - (pristupljeno 22.6.2024.)

Knjige :

- Svijet tekstila – Kratka povijest – Mary Schoeser – Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. – Naslov izvornika: World textiles – A Concise History – 2003 Thames&Hudson Ltd, London